

ויליאם וורדסוורת' שורות שחוברו לא הרחק ממנזר טינטון בעת ביקור חוזר לגדות נהר וי, 13 ביולי 1798 מאנגלית: ליאור שטרנברג

ויליאם וורדסוורת' (1770-1850) היה ממעצביה הראשיים והראשונים של התודעה הרומנטית האנגלית, ולמעשה אי-אפשר להפריד בין השניים. שירתו של וורדסוורת' היתה מהפכנית הן באופן שבו הבינה את היחסים שבין האדם לסביבתו ובין האדם לבין עצמו, הן באופן שבו ביטאה את החידוש שבתפיסת ה"אני" כעומד במרכזו של הביטוי השירי. הדוגמה הבולטת והשלמה ביותר לכך היא אולי "הפרלוד", שיר אפי בן מאות שורות, המתעד את הביוגרפיה האישית של וורדסוורת' ואת צמיחתו כמשורר. שיר מפורסם זה הוא ביטוי מרהיב למקומם של האני הביוגרפי ושל הטבע בתודעה התרבותית והרוחנית החדשה שעיצבה הרומנטיקה.

"שורות שנכתבו לא הרחק ממנזר טינטון" הוא מבשר מוקדם של "הפרלוד". גם הוא כתוב בחרוז לבן, וגם הוא מתעד רגע ומקום מסוימים מאוד בביוגרפיה של המשורר (ויעידו על כך הציון המלא של המקום והתאריך כחלק מן הכותרת). אך מעבר לכך, זהו גם שיר שבו מצביע וורדסוורת' על מקורות שירתו, על משמעותה ועל הדרך שבה הוא הולך כאדם וכמשורר. מקומו המרכזי של הטבע בשירה הרומנטית ניכר כמובן גם כאן. הקרבה אל הטבע היא מבחינת וורדסוורת' חלק בלתי-נפרד מטבעו שלו, מקום של אושר גדול, התגלות ולמידה. מבחינה זו ניתן להבין את החלטתו לחתום בשיר זה את "בלדות ליריות", ספר השירים המשותף לו ולידידו סמואל טיילור קולרידג', שסימן את לידתה של השירה הרומנטית האנגלית ואת פריצת קולה המגובש.

ל"ש

חַמֵּשׁ שָׁנִים וַחֲמִשָּׁה קִיְצִים	קוֹשְׁרִים בְּשִׁלּוֹתֵם שֶׁל הַרְקִיעִים.
חֶלְפוּ, מִשְׁכֶּם שֶׁל חֲמִשָּׁה סְתוּיִם,	וּבֹא הַיּוֹם בּוֹ שׁוֹב אָנוּחַ כְּאֵן
וְשׁוֹב אֲשַׁמַּע אוֹתָם פְּלָגִים שׁוֹטְפִים	מִתַּחַת לְשִׁקְמָה הָאֶפְלוֹלִית,
מִמְעֵינֹת הַרִים בְּלַחֵשׁ רֶה. – וְשׁוֹב	מִבֵּיט אֶל הַצְּרִיפִים, הַמְטָעִים,
אֲרָאָה אוֹתָם צוֹקִים תְּמִירִים, תְּלוּלִים,	הַבְּסֻתָּנִים שֶׁבְּעוֹנָה הַזֹּאת פְּרִים
שְׁאֵת הַנֶּפֶשׁ מִזְמִינִים לְהַרְהוּרִים	עוֹדוּ בְּסָרִי, עוֹטִים פְּלֶם יָרֵק,
אוֹדוֹת הַתְּבוּדָדוֹת, וְאֵת הַנוֹף	אוֹבְדִים בִּינֹת שׁוֹחֹת וְגֵן. וְשׁוֹב אֲרָאָה

גדרות שיחים רכות, שורות מזעיר
 של חרש מתרוגן: בתי חוה
 המקפים ירק, זרי עשן
 מסתלסלים, שוקטים, בין העצים!
 כאות בלתי מגדר הבא מעם
 אי־אלו נודים שביערות,
 או ממערת נזיר, שמול האש
 יושב בדר.

צורות חנניות,
 אותן חסרתי זמן כה רב, ולא
 כנוף לעין עור: אך כה תכופות
 בהמלת ערים, בשעת לאות,
 קרמו בי נעם של תחושות,
 בחרם הדם, סביב לסגור־הלב;
 אף בנפשי עצמה נגעו,
 החיו אותה בשלותן: גם רגשות
 של ענג לא זכור: פעלתן
 החיונית, נדמה, כמו נוגעת
 למיטב שבחיי אדם,
 למעשים שכוחים, חסרי השם,
 של חסד, אהבה. ולזכותן אזקף
 גם מתנה נוספת שאפיה
 הוא נעלה יותר; הלך הנפש
 המברך אשר מקל את על
 המסתורין, את משקלו ולאותו
 של העולם הלא נהיר הזה:
 – הלך הנפש הברוך וכבד הראש,
 בו רגשותינו בשלון מושלים –
 עד עת נשימתו של גוף גשמי זה,
 אף תנועת הדם האנושי, ישעו
 כמעט לחלוטין, ננוח ישנים
 בגוף, ונשמה חיה נהיה:

ועינינו שרגעו מכח
 ההרמוניה ועמקה של השמחה,
 יראו אל לב כל הדברים.

אולי
 זו אמונה של סתם, אך מה תכופות,
 בחשכה, ובין צורות רבות
 של אור חסר שמחה; בעת ניעו
 העצבני, המר, של העולם,
 שרה כבד על פעמות לבי,
 תכופות, פנתה נפשי, אליך
 ויי בן יערות! נודד בחרשים,
 תכופות אליך שוב פנתה נפשי!
 עתה, בהבזקים של מחשבה רומצת,
 מתוך התודעיות קלושות ועוממות,
 ובמבויכת מה, עגמומית,
 תמונת הנפש קמה לתחיה,
 בעוד אני נצב כאן, לא רק בתחושת
 שמחה רגעית, אלא מתוך הרהור
 ענג כי רגע זה מחזיק חיות,
 מזון לשנות עתיד. וכך אעז
 עוד לקוות, הגם שכבר איני
 מי שהייתי עת לראשונה
 הגעתי אל בין הגבעות; כאילה
 דלגתי אז בין ההרים, לגדות
 הנהרות העמקים, בכל
 מקום אליו הוביל אותי הטבע:
 דומה למי שנס מעם פחדיו
 ולא לתר אחר אהבתו.
 כי אז היה הטבע לי
 (תענוגות גסים של נערות,
 כל שמחתם החיתית חלפה)
 הכל מפל. איך אתאר היאך

את עולמן הרב של עין, און –
את שייצרו ויקלטו גם יחד;
שמח לגלות בטבע ובשפת חושי,
את עגן הטהורים בהרהורי,
את האחות הרחמנית,
המדריכה, אוצרת לבבי,
נפשי וישותי.

אך יתכן
כי גם אם לא השפלתי כה,
שרירים היו כוחות יצירתי:
כי את נצבת כאן עמי על גדת
נהר נאווה זה, את, ידידתי היקרה,
היקרה בידידים; ובקולך
אשמע את שפת לב נעורי,
את שמחתי היא אראה בכרך
עיניך העזות. כן, עוד מעט
אוכל לחזות בך את אשר הייתי,
אחותי, היקרה כל כה!
וכך אוכל להתפלל, יודע כי
הטבע לא יכזיב אף פעם
את הלב שאוהבו; זו מעלתו,
להובילנו, דרך החיים כלם,
בין גיל לגיל: יכול הוא להורות
את נשמתנו הפנימית, להטביעה
שלוה ויפי, מחשבות שגיבות
להזינה, וכך לא יגברו עלינו
לשונות רעות או דין פזיז,
לא לעג בני אדם אנוכיים,
גם לא ברכות הנמסרות לשוא,
לא כל מסכת היומיום האפרורית,
ולא פריעו את אמנותנו השמחה,
כי כל אשר יראו עינינו מברך.

הייתי אז. קול המפל רדף
את תשוקותי: הצוק הרם
ההר, היער העמק, האפולוי,
צבעם וצורתם היו לי
כרעב; רגשה ואהבה שלא
הודקו לכל מקסם רחוק,
יציר המחשבה, או לדבר מה
שלא נזון מן הראיה. – חלף
הזמן הזה, אינם עוד מכאובי אשרו,
סחרחרת רגושי. על זאת,
לא אתאבל, לא אתמרמר
או אמרר בככי; עוד מתנות
הגיעו, גמול הולם
עבור אבדן כזה. למדתי
להתבונן בטבע לא כבעת
הנעורים הפוחזים; מקשיב,
תכופות, למנגינת האנושות
העצובה והדמומה; קולה
עדין ולא צורם, אך די בו
לזכך ולהורות. וחשתי
נוכחות אשר טרדה אותי באשר
הרהורים מרוממים; תחושה
נשגבת של דבר מה עמק יותר,
שמשכנה הוא אור שמשות שוקעות,
האוקינוס הקמור והאוויר החי,
כחול־רקיעים ונפש האדם;
תנודה ורוח היא, הממריצה
אדם וכל יצור חושב,
ומתגלגלת בדברים כלם,
לכן עודי אוהב את השדות
והיערות, את ההרים, את כל מראות
האדמה הירקה הזאת!

את קולך, או בעיניך העזות
 לראות את הבזקי חיי
 המקדמים, – אזי לא תשכחי
 כי כאן לגדת נהר זה הענג
 נצבנו יחד; ואני, שזמן
 כה רב סגדתי לטבע, באתי
 שוב, מבלי לנטש את מלאכתי;
 אלא באהבה גוברת –
 בלהט רב יותר של אהבה קדושה.
 לכן לא תשכחי עוד
 כי אחרי כל נדודי, שנים רבות
 של העדרות, אותן חרשות תלולות,
 צוקים ונוף כפרי ירק, יקרו
 לי כה בשל עצמם כמו בשלך!

על כן הניחי לירח להאיר לך
 את דרכך העצמאית; ותני
 לרוח ערפלי ההר
 לנשב אליך חפשיה; ובעוד שנים,
 עת עז אותם הרגושים יבכיר
 לתענוג מתון; עת מחשבתך
 תהא היכל לכל יפי צורה,
 וזכרונך עצמו יהא כעין משכן
 לכל גגון ענג וצליל; הו אז,
 אם פחד, או בדידות, כאב, יגון,
 יהיו מנת חלקך, באילו מחשבות
 ברכה של אשר רך בי תזכרי,
 ובאילו הדברים! גם אם
 ארחיק ולא אוכל לשמע